

Ο Ba Jin και η "Πλατφόρμα του Αρσίνοφ"

Όταν ο Ba Jin έφτασε στη Γαλλία το Φλεβάρη του 1927 για μια διαμονή που διήρκεσε κάτι λιγότερο από δύο χρόνια, η συζήτηση έχει ήδη "ανάψει" στους αναρχικούς κύκλους της γαλλικής πρωτεύουσας -και όχι μόνο- για πολλούς μήνες, ιδιαίτερα μεταξύ των πολιτικών εξόριστων, όσον αφορά οργανωτικά και ιδεολογικά ζητήματα. Το εναρκτήριο λάκτισμα δόθηκε το καλοκαίρι του 1925 με πρωτοβουλία των Ρώσων ελευθεριακών αγωνιστών που είχαν αποδράσει από τον τρόπο των Μπολσεβίκων και οι συναντήσεις είχαν κυρίως ως αποτέλεσμα τη δημοσίευση αυτού του κειμένου, τον Ιούνιο του 1926, δηλαδή της Οργανωτικής Πλατφόρμας της Γενικής Ένωσης Αναρχικών - που κακώς ονομάστηκε "η Πλατφόρμα του Αρσίνοφ", επειδή ήταν ο γραμματέας της συντακτικής ομάδας, δεδομένου ότι ήταν ένα συλλογικό έργο που αποδίδεται στον ονομαστό Μαχνό [1].

Ο Ba Jin ήταν μόλις λίγες εβδομάδες εκεί όταν εμφανίστηκε δημόσια η πιο γνωστή κριτική εναντίον αυτού του έργου τον Απρίλιο του 1927, η οποία, μολονότι είχε πολλές υπογραφές, γράφτηκε κυρίως από τον Volin [2].

Οι "πλατφορμιστές", όπως χαρακτηρίστηκαν, προβάλλοντας την εμπειρία που είχαν οι ίδιοι ζήσει στη χώρα τους, κατηγόρησαν ουσιαστικά για την αποτυχία του αναρχικού κινήματος το ίδιο το αναρχικό κίνημα -εννοώντας το αναρχικό κίνημα ως σύνολο και όχι μόνο το ρωσικό κίνημα, ακόμη και αν η Ρωσική Επανάσταση είχε χρησιμοποιηθεί σε αυτή την περίπτωση ως καταλύτης για προβληματισμό- για "την έλλειψη αρχών και συνεπούς οργανωτικής πρακτικής" [3], και τάσσονταν ενάντια στον "ανεύθυνο ατομικισμό" που στα μάτια τους ήταν αποχαλινωμένος, συνηγορώντας υπέρ της «συλλογικής υπευθυνότητας». [4]

Ο Βολίν και οι σύντροφοί του, από την πλευρά τους, "οπλισμένοι" με τις ίδιες εμπειρίες, λοιδώρησαν την "υπερβολική εκτίμηση του ρόλου της οργάνωσης", καταγγέλοντας αυτό που θεώρησαν ως "ένα καμουφλαρισμένο ρεβιζιονισμό προς τον Μπολσεβικισμό". [5]. Την ίδια άποψη συμμερίστηκε και ο Ιταλός Ερρίκο Μαλατέστα, ένας άλλος αντίπαλος της "Πλατφόρμας" που έκρινε ότι οι "πλατφορμιστές", "έχοντας έμμονη ιδέα με την επιτυχία των Μπολσεβίκων στη χώρα τους" ήθελαν "όπως και οι Μπολσεβίκοι, να στρατολογήσουν τους αναρχικούς σε ένα είδος πειθαρχημένου στρατού, ο οποίος υπό την ιδεολογική και πρακτική διαχείριση λίγων ηγετών θα βιάδιζε, συμπαγής, επιτεθέμενος στα σημερινά καθεστώτα και θα κατήγαγε μια υλική νίκη που θα μπορούσε να οδηγήσει απευθείας στο σχηματισμό της νέας κοινωνίας". [6] Βέβαια, οι δυσφημιστές της "Πλατφόρμας" και ο Βολίν ούτως ή άλλως, υποστήριζαν μια "σύνθεση", σε ιδεολογικό και οργανωτικό επίπεδο, μεταξύ των τριών κύριων ρευμάτων του αναρχισμού: κομμουνιστικό, συνδικαλιστικό και ατομικιστικό. [7] Δηλαδή αυτό ακριβώς που καταδικάζει η "Πλατφόρμα": «Απορρίπτουμε ως θεωρητικά και πρακτικά αβάσιμη την ιδέα της δημιουργίας μιας οργάνωσης με τη συνταγή της σύνθεσης". Δηλαδή, φέρνοντας μαζί τους υποστηρικτές των διαφόρων πτυχών του αναρχισμού, μια τέτοια οργάνωση αγκαλιάζει ένα ποτ πουρί στοιχείων (από την άποψη της θεωρίας και της πρακτικής τους) που θα ήταν τίποτα περισσότερο από ένα μηχανικό σύνολο από άτομα με διαφορετικές απόψεις για όλα τα ζητήματα που αφορούν το αναρχικό κίνημα, που αναπόφευκτα θα διασπασθεί μόλις έρθει σε επαφή με την πραγματικότητα". [8]

Η διαμάχη είχε ως αποτέλεσμα τη ριζική διαίρεση του γαλλικού αναρχικού κινήματος, τουλάχιστον μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1930: το Νοέμβριο του 1927, η Κομμουνιστική Αναρχική Ένωση (UAC) -της οποίας τον Ιούλιο του 1926, ο Νέστορ Μάχνο και ο Πιοτρ Αρσίνοφ έγιναν μέλη- υιοθέτησε ένα καταστατικό εμπνευσμένο από την "Πλατφόρμα" και η οργάνωση μετονομάστηκε σε Αναρχική Κομμουνιστική Επαναστατική Ένωση (UACR), ενώ οι αντίπαλοι της "Πλατφόρμας", συγκεντρώθηκαν στην Ένωση Φεντεραλιστών Αναρχικών (AFA) σε "συνθετική" βάση - που ως θεωρία αποκρυσταλλώθηκε από τον Sébastien Faure. [9] Και δεν ήταν μέχρι τον Απρίλη του 1930 που η UACR αποκέρυξε οριστικά τις "πλατφορμιστικές" απόψεις και επέστρεψε στις προηγούμενες αρχές της. Τον Μάιο του 1934 συγχωνεύθηκε με την AFA σε μία οργάνωση, την Αναρχική Ένωση (AU). Η "Πλατφόρμα" δεν παρέμεινε νεκρή, δεν θάφτηκε για πολύ και είχε επανειλημμένα αναβιώσει στη Γαλλία ή αλλού.

Η συντακτική ομάδα της "Πλατφόρμας" είχε ως απτή φιλοδοξία να συγκροτήσει μια Οικουμενική Διεθνή Ένωση Αναρχικών, η οποία θα είναι ένα διεθνές σώμα που θα ένωνε σε μια ενιαία οργάνωση τις γνήσιες δυνάμεις του κινήματος σε πνεύμα αλληλεγγύης και με τις

κύριες θεωρητικές θέσεις και πρακτικές προτάσεις που περιγράφονται στην “Πλατφόρμα”. [10] Για το σκοπό αυτό και προκειμένου να “προετοιμαστεί το έδαφος”, συγκροτήθηκε μια “προσωρινή επιτροπή” στις 12η, Φεβρουαρίου 1927 -μια εβδομάδα πριν φτάσει ο Ba Jin στο Gare de Lyon- σε μια συνάντηση που πραγματοποιήθηκε σε ένα παριζιάνικο μπιστρό, στη διεύθυνση 62 Rue de la Roquette, παρουσία Ρώσων, Γάλλων, Ισπανών, Ιταλών, Πολωνών, ακόμη και Κινέζων ελευθεριακών. Στην επιτροπή συμμετείχαν ο Ρώσος Μαχνό, ο Πολωνός Ράνκο (Benjamin Goldberg) και ο Κινέζος Wu Kegang (επωνομαζόμενος Chen). [11]

Ο Wu Kegang ήταν ένας νεαρός φοιτητής Οικονομικών στη Σορβόνη [12], με τον οποίο ο Ba Jin γνωρίστηκε μόλις έφτασε στο Παρίσι. Ήταν ο Wu Kegang που πήγε να συναντήσει τον Ba Jin όταν κατέβηκε από το τρένο, ο Wu Kegang που βρήκε Ba Jin και έναν φίλο του ο οποίος είχε ταξιδέψει μαζί του από την Κίνα, τον Wei Huilin [13], και έμεναν σε ένα ξενοδοχείο, ή μάλλον ένα είδος οικοτροφείου, στη διεύθυνση 5 rue Blainville, στο 5ο διαμέρισμα, όπου ζούσε και ο ίδιος, και ήταν και πάλι ο Wu Kegang ο οποίος, ένα μήνα αργότερα, μετακόμισε με τους δύο συντρόφους του σε ένα άλλο ξενοδοχείο που βρισκόταν κοντά στο πρώτο, στο 2, rue Tournefort.

Μαζί, οι τρεις νεαροί συνέταξαν ένα κείμενο που εμφανίστηκε στη Σαγκάη, τον Απρίλιο του 1927, με τη μορφή ενός φυλλαδίου με τίτλο “Αναρχισμός και πρακτικά ζητήματα”, το οποίο υπέγραψαν με τα ονόματα Huilin [Wei Huilin] Feigan [Ba Jin] και Jun Yi [Wu Kegang] [14] και στο οποίο πρόβαλαν τα επιχειρήματά τους σχετικά με την ευκαιρία που έχουν οι αναρχικοί να συνεργαστούν με το Kuomintang ή όχι.

Πάνω απ’ όλα, ο Ba Jin παρενέβη στη συζήτηση για την “Πλατφόρμα” με γραπτή συνεισφορά, απευθυνόμενη στην προσωρινή επιτροπή, της οποίας ήταν μέλος ο Wu Kegang. Για λόγους που έγιναν σαφέστεροι αργότερα, το κείμενο αυτό παρέμεινε αδημοσίευτο, εκτός από ένα απόσπασμα που ο Ba Jin εμπιστεύτηκε με το ψευδώνυμο Renping στο περιοδικό “Pingdeng” (Ισότητα), -ένα κινέζικο περιοδικό αναρχικής κατεύθυνσης με έδρα τις Ηνωμένες Πολιτείες, στο Σαν Φρανσίσκο- με τον τίτλο “Κινεζικός αναρχισμός και το ζήτημα της οργάνωσης”. [15] Εκεί υπερασπίστηκε την οργάνωση, μια οργάνωση μη συγκεντρωτική, αλλά ποτέ δεν αναφέρθηκε σε αυτό, τουλάχιστον στο δημοσιευμένο μέρος, το πρόγραμμα της ομάδας των Ρώσων Αναρχικών στο Εξωτερικό.

Η υποστήριξη του Ba Jin στο πλατφορμιστικό κίνημα φαίνεται ότι είχε περιοριστεί σε αυτή τη γραπτή εισήγηση και δεν υπάρχει τίποτα που να μας να δείχνει να υποθέσουμε ότι, για παράδειγμα, συμμετείχε στη μια ή την άλλη από τις συναντήσεις που οργανώθηκαν από τους συντρόφους του Wu Kegang. Δεν συμμετείχε, αλλά, ωστόσο, τον συναντάμε σε μερικές. Αυτά γράφει ο Μαχνό, σύμφωνα με τον Wei Huilin [16], και πιο σίγουρα ο Aniela Wolberg, αλλά και οι Ράνκο και Ida Mett, αν λάβουμε υπόψη το αυτοβιογραφικό του μυθιστόρημα. [17]

Στις 22 Φεβρουαρίου η προσωρινή επιτροπή πραγματοποίησε ένα διεθνές συνέδριο, που άρχισε στις 20 Μαρτίου 1927 στον κινηματογράφο Les Roses, Rue de Metz, στο L'Hay-les-Roses [18], στα προάστια του Παρισιού, στο οποίο συμμετείχαν αποκλειστικά εκείνοι που υποστήριζαν την “Πλατφόρμα”, ακόμα και περιγραμματικά. Μεταξύ των συμμετεχόντων η παρουσία των οποίων ήταν αξιοσημείωτη, ήταν μέλη της UAC -αλλά όχι αντιπρόσωποι γιατί η οργάνωση εκείνη την περίοδο δεν υποστήριζε την “Πλατφόρμα”- όπως οι Peter Lentente, Severin Férandel ή Rene Boucher (ο Pierre Le Meillour απουσίαζε αλλά έστειλε επιστολή υποστήριξης), η Αναρχική Νεολαία, με τον Pierre Odeon (Pierre Perrin), η ομάδα των Ρώσων αναρχικών που ήταν και η οργανώτρια, με τους Αρσίνοφ, Μάχνο και Ida Gilman (Ida Mett), δύο ομάδες Ιταλών, η μια με επικεφαλής τον Viola (Giuseppe Bifulchi), και η ομάδα Pensiero e Volontà με τους Λουίτζι Φάμπρι, Καμίλο Μπερνέρι και Hugo Treni (Ugo Fedeli) [19], μια ομάδα Πολωνών, μεταξύ των οποίων και ο Ράνκο, ο Jean Walecki (Isaak Gurfinkiel) και ο Aniela Wolberg, μια ομάδα Βούλγαρων με τον Avram Tchelebiev και μια ομάδα Ισπανών. Τέλος, συμμετείχαν και μεμονομένα άτομα όπως ο Achille Dauphin-Meunier ή ο Wu Kegang καθώς και ο Ρώσος Isaac Kantorivitch και ο Ιταλός Mario Frazzoni, για τον οποίο δεν γνωρίζουμε με ποια ιδιότητα ήταν εκεί.

Κατά τη διάρκεια της πρωινής συνεδρίασης συζητήθηκε το θέμα της συγκρότησης μιας διεθνούς ένωσης αναρχικών και γι’ αυτό το σκοπό συγκροτήθηκε μια προπαρασκευαστική επιτροπή. Επίσης, κατατέθηκε μια πρόταση διαλόγου, η οποία περιλάμβανε και τα ακόλουθα:

- 1) Αναγνώριση της ταξικής πάλης ως της πιο σημαντικής μεθόδου στο σύστημα του αναρχισμού.
- 2) Αναγνώριση του συνδικαλισμού ως μία από τις κύριες μεθόδους του αγώνα για τον αναρχισμό.
- 3) Αναγνώριση του κομμουνιστικού αναρχισμού ως βάσης του κινήματός μας.
- 4) Την ανάγκη ύπαρξης σε κάθε χώρα μιας Γενικής Ένωσης Αναρχικών βασισμένης στην ιδεολογική και τακτική ενότητα και τη συλλογική ευθύνη.
- 5) Την ανάγκη συγκρότησης δημιουργικού θετικού προγράμματος για την κοινωνική επανάσταση.

Οι συζητήσεις προφανώς ήταν ζωντανές. Η ομάδα *Pensiero e Volontà* δεν τάχθηκε απόλυτα με τις “πλατφορμιστικές” θέσεις. Ο *Werny (Fedeli)* εκτίμησε ότι η “Πλατφόρμα” που παρουσιάστηκε σε αυτούς ήταν μάλλον ιδανική για το στόχο των Ρώσων συντρόφων και μόνο. Ο *Fabbri* σοκαρισμένος από κάποια μέρη του ντοκουμέντου, διαφώνησε με την άποψη στην “Πλατφόρμα” για τον “ταξικό πόλεμο”, λέγοντα ότι το αναρχικό ιδεώδες είναι “ανθρώπινο ιδεώδες”, ο εχθρός όλων των Αρχών. [20] Πρότεινε κάποιες τροποποιήσεις, όπως “την αναγνώριση του αγώνα όλων των εκμεταλλευόμενων ενάντια στην εξουσία του κράτους και του κεφαλαίου ως σημαντικό παράγοντα του αναρχικού συστήματος”. Επίσης “την αναγκαιότητα η Γενική Ένωση Αναρχικών σε κάθε χώρα να επιδιώκει τον ίδιο τελικό στόχο, να χαρακτηρίζεται από την ίδια πρακτική τακτική, καθώς και συλλογική ευθύνη”.

Αλλά την 1η Απριλίου η προσωρινή επιτροπή δίνει στους συμμετέχοντες ένα κείμενο από το οποίο απουσίαζε κάθε επιφύλαξη και θεωρείτο δεδομένη η δημιουργία μιας Διεθνούς Επαναστατικής Αναρχικής Κομμουνιστικής Ομοσπονδίας, συγκροτημένης με βάση τις επιταγές της “Πλατφόρμας”. Τότε η *Pensiero e Volontà* ανακοίνωσε ότι δεν συμμετέχει και ότι παίρνει την απόφαση αυτή ακολουθώντας άλλους συμμετέχοντες στο συνέδριο. [21]

Γιατί αν, κατά τη διάσκεψη, οι διαφωνίες δεν λύθηκαν επειδή η συνεδρίαση διακόπηκε από μια απροσδόκητη επιδρομή της αστυνομίας -προφανώς, ειδοποιημένη από κάποιον πληροφοριοδότη- η οποία και συνέλαβε όλους τους συμμετέχοντες. [22]

Όπως και οι υπόλοιποι ξένοι συμμετέχοντες που συνελήφθησαν, ο *Wu Kegang* αποτέλεσε αντικείμενο αστυνομικής έρευνας, ερευνήθηκε και το δωμάτιό του, ενώ ερευνήθηκε και ο *Ba Jin*. [23] Μετά από αυτό του επιδόθηκε ειδοποίηση απέλασης. Περίπου τριάντα αναρχικοί, Ρώσοι, Πολωνοί, Βούλγαροι, Ιταλοί, Κινέζοι και Ισπανοί έλαβαν ειδοποίηση απέλασης και τους ζητήθηκε να εγκαταλείψουν τη Γαλλία πριν τις 10 Ιούνη. Αυτοί οι άνθρωποι, που εκδιώχθηκαν τόσο άγρια από τη Γαλλία, αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις αντίστοιχες χώρες τους όπου βασιλεύαν σκληρές δικτατορίες, οι οποίες έθεσαν τους αναρχικούς εκτός νόμου. Μεταξύ εκείνων που εκδιώχθηκαν ήταν και ένας ακόμα φοιτητής από την Κίνα... [24]

Ο *Ba Jin*, ο οποίος μας θυμίζει το επεισόδιο στη σύντομη ιστορία του «*Aniela Wolberg*», έσπευσε να πληροφορήσει τους ανταποκριτές του, στην περίπτωση αυτή τους αναρχικούς *Emma Goldman* και *Alexander Berkman*, [25] ότι ο *Wu Kegang* απελάθηκε από τη χώρα. Στην πραγματικότητα, ο τελευταίος δεν έφυγε από τη Γαλλία μέχρι το φθινόπωρο του 1927 και τότε έφυγε με πλοίο που πήρε επίσης τον *Jacques Reclus* [26] στη Σαγκάη. Οι γαλλικές Αρχές τον Οκτώβριο του 1927, ανακοίνωσαν ότι «το πρόσωπο που ονομάζεται *Woo Yang Hao [Wu Kegang]*, [...] εξακολουθεί να υπόκειται σε έρευνα» [27]. Στις αρχές του επόμενου χρόνου, όταν είχε ήδη επιστρέψει στην Κίνα, επέτρεψαν σε αυτόν καθώς και στους *Καμίλο Μπερνέρι, Ida Mett, Isaac Kantorovitch, Avram Tchelebiev* και *Luigi Fabbri*, να διαμείνουν στη Γαλλία, “σε μια δοκιμαστική περίοδο τριών μηνών”. [28]

Εκεί το θέμα “κάθισε”. Τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου, η συντακτική ομάδα της “Πλατφόρμας” απάντησε στον *Βολίν* με ένα κείμενο με τίτλο “Οι μπερδεμένοι του Αναρχισμού” [29], και λίγο αργότερα -όπως έχουμε δει- η “Πλατφόρμα” υιοθετήθηκε από την UAC. Ωστόσο, η Διεθνής Επαναστατική Αναρχική Κομμουνιστική Ομοσπονδία δεν είδε ποτέ το φως της ημέρας και οι περισσότερες απελάσεις έγιναν όταν οι αναχωρήσεις δεν ήταν εθελοντικές. [30]

Στην περίπτωση του *Ba Jin*, αυτός τον Ιούλη του 1927 εγκαταστάθηκε στο *Chateau-Thierry*, στην *Aisne*, εκατό χιλιόμετρα από το Παρίσι. Έχουμε παραθέσει κάπου αλλού τους λόγους που είχε πάντα για να εξηγήσει την απόφαση αυτή -να προσφέρει στους άρρωστους

πνεύμονές του έναν υγιέστερο αέρα από αυτόν της πρωτεύουσας, αλλά και για να κάνει μια λιγότερο ακριβή ζωή- συν το ότι δεν ήθελε να εμπλακεί στα ζητήματα στα οποία μπλέχτηκε και ο Wu Kegang και, τελικά, με τα οποία σχετίστηκε μόνο από απόσταση ίσως ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες στην ιστορία της υγειονομικής περιθαλψης και μπορεί να θεωρηθεί ότι ο Wu Kegang ήταν μόνο από μια απόσταση [31].

Angel Pino

[1] Δημοσιεύτηκε αρχικά στα ρωσικά στη επιθεώρηση Dielo Truda (Η Υπόθεση της Εργασίας ή Εργατική Υπόθεση) σε σειρές, αρχίζοντας από τον Ιούνιο 1926. Μεταφράστηκε στα γαλλικά τον Οκτώβριο του ίδιου χρόνου παραδόξως από τον Βολίν, ο οποίος κατηγορήθηκε ότι αλλοίωσε το αυθεντικό κείμενο: The Russian Anarchist Group Abroad, The Organisational Platform of the General Union of Anarchists (Draft), ακολουθούμενο από το "Supplement to the Platform for organisation of the General Union of Anarchists (questions and answers)", Librarie Internationale, 1926.

[2] Απάντηση αρκετών Ρώσων αναρχικών στην "Πλατφόρμα", Librarie Internationale, Paris 1927 (Sobol, Fléchin, Schwartz, Steiner, Volin, Lia, Roman, Ervantian). Μερικά από αυτά τα ντοκουμέντα μαζί με άλλα αναδημοσιεύτηκαν σε δύο βιβλία: Alexandre Skirda, Autonomie individuelle et force collective: les anarchistes et l'organisation de Proudhon à nos jours, Paris, AS, 1987 και L'Organisation anarchiste: textes fondateurs, les éditions de l'Entr'aide,, [Παρίσι], 2005. Για τις αμφιβολίες για το βιβλίο του Skirda δες Gaetano Manfredonia, Le Débat "plate-forme" ou "synthèse", στο L'Organisation anarchiste, σελ. 5-22 (repris de la revue Itinéraire: une vie, une pensée, n° 13, "Voline", 1995, σελ. 33-41) και René Berthier, Leçons d'octobre: à propos des 80 ans de la Révolution russe, Le Monde libertaire, hors-série n° 9, 18 Décembre 1997-29 Janvier 1998

[3] Το παραθέτει ο Alexander Skirda, στο Alexander Skirda, σελ. 253.

[4] Στο ίδιο, σελ. 280.

[5] Απάντηση αρκετών Ρώσων αναρχικών στο L'Organisation anarchiste, σελ. 120.

[6] Ερρίκο Malatesta, "Απάντηση στην Πλατφόρμα" (1927), στο ίδιο, σελ. 133.

[7] Δες το άρθρο του "De la synthèse", στο La Revue anarchiste, No 25 και 27 Μάρτης και Μάης 1924, σελ. 2-8 και 2-4.

[8] Archinov, "Εισαγωγή στην Πλατφόρμα" (20 June 1926), στο: Alexander Skirda, σελ. 255.

[9] Sébastien Faure, " La Synthèse anarchiste " (1928), στο L'Organisation anarchiste, σελ. 135-146.

[10] Οι πληροφορίες αυτές, εκτός αν αποδειχθεί κάτι διαφορετικό, προέρχονται από την αναφορά "International Meeting, anarchist movie theatre of Roses, L'Hay-les-Roses, March 20," dated March 21, 1927 (Αρχεία Αστυνομίας, BA, 1899, 350,000-H6); και κατάθεση του Ugo Fedeli, "Principi e metodi dell'organizzazione" Volontà 4-5, 15 November 1948, σελ. 267-272, και No. 6, January 15, 1949, σελ. 373-382.

[11] Άλλες φορές το όνομά του εμφανίζεται ως Cen ή Tchen. Αυτός είναι μάλλον ο "Κινέζος" που συμμετείχε και στη συνέλευση για την πρώτη επέτειο της Dielo Truda, στις 20 Ιούνιο 1926 (στο Skirda, σελ. 164).

[12] Ο Wu Kegang (1903-1999) -ή Wu Yanghao (Woo Yang-hao)- ήταν βιβλιοθηκάριος, δάσκαλος και ειδικός στη συνεργατική οικονομία και εγκαταστάθηκε στην Ταϊβάν μετά το 1945, όπου πέθανε. Δες: Angel Pino, notice "Wu Kegang", in: Dictionnaire biographique du mouvement libertaire francophone [DBMLF].

[13] Ο Wei Huilin (Wei Hwei-lin, 1900-1992), ήταν εθνολόγος και κοινωνιολόγος, φοιτητής του Paris Celestin Bougie. Το 1949, όταν το Κομμουνιστικό Κόμμα ήρθε στην εξουσία στην Κίνα, εγκαταστάθηκε στην Ταϊβάν. Δες: Angel Pino, notice "Wei Huilin", in: DBMLF (forthcoming).

[14] Για τους Huilin [Wei Huilin], Feigan [Ba Jin] και Jun Yi [Wu Kegang] Wuzhengfuzhuyi shiji wenti yu (Anarchism and practical issues), δες Minzhong, Shanghai, April 1927.

[15] Renping [Ba Jin], "Zhongguo yu wuzhengfuzhuyi zuzhi wenti" ("Chinese Anarchism and the question of organisation") Pingdeng (Equality), San Francisco, vol. 1, No. 2, August 1, 1927; now in Ba Jin Quanji (Complete Works of Ba Jin), Renmin wenxue chubanshe, Beijing, vol. 18, 1993, p. 129-132.

[16] Δες Paul Avrich, Anarchist Voices: An Oral History of Anarchism in America, Oakland (California, USA) / Edinburgh (Scotland), AK Press, 2005, p. 408.

[17] Ο Ba Jin έχει φτιάξει χαρακτήρες εμπνεόμενος από αυτούς, μαζί βέβαια με τον Wu Kegang, στα έργα του "Yalianna" [Aniela] (1931) και "Yalianna Woboerge" [Aniela Wolberg] (1933). Στη γαλλική μετάφρασή τους τα ονόματά τους προφέρθηκαν λανθασμένα. Αλλά πρέπει να σημειώσουμε ότι ο Ba Jin, με την προφορά Sichuan που είχε, συναντούσε

δυσκολίες να ξεχωρίσει ανάμεσα σε διαφορετικούς ήχους. Πρέπει να διαβαστούν Aniela Wolberg για Ariana Volberg και Ranko για Handke. Δες Pa Kin, *Le Secret de Robespierre, et autres nouvelles*, διάφοροι μεταφραστές, Paris, Mazarine, coll. "Roman", 1980, p. 139-153 και 155-165.

[18] Και όχι 20 Απρίλη στο Bourg-la-Reine, όπως δημοσιεύτηκε κάποιες φορές, με το μπέρδεμα να προέρχεται από τον Fedeli.

[19] Στα Αρχεία της Αστυνομίας καταγράφεται ως Hugo Werny, ρωσικής εθνότητας (Arch. PPO, BA 1899).

[20] Όπως σημειώνει ο Gaetano Manfredonia στο *La Lutte humaine: Luigi Fabbri, le mouvement anarchiste italien et la lutte contre le fascisme*, Paris, Editions du Monde libertaire, Paris, 1994 p. 136 sq. Για τον Σκιρντά, αντίθετα, ο Φάμπρι πρότεινε μόνο μια ελαφρά αναδιάταξη (σελ. 178).

[21] Κανείς μπορεί να βρει στις "Σημειώσεις για μια βιβλιογραφία για τον Μπερνέρι" που συγκροτήθηκε από τον Giombattista Carroza στο πλαίσιο της έκδοσης των Διαλεχτών Έργων του Camillo Berneri (εισαγωγή Gino Cerrito, Paris, Editions du Monde Libertaire, 1988, p. 322-323), ένν κατάλογο από θέσεις των Ιταλών αναρχικών, ειδικά αυτών που συμμετείχαν στο Συνέδριο για την "Πλατφόρμα".

[22] Ο Malcolm Menzies δίνει μια ελαφρά διαφορετική εικόνα του γεγονότος, που δεν βασίζεται σε εξακριβωμένα γεγονότα. Το Συνέδριο μπορεί και να μην είχε γίνει στο σινεμά ακριβώς αλλά σε ένα διαμέρισμα ακριβώς από πάνω. Η Αστυνομία είχε περικυκλώσει το κτίριο. Τότε οι συμμετέχοντες προσπάθησαν να διαφύγουν, αφού έκαψαν κάποια έγγραφα, αλλά χωρίς επιτυχία. (Makhno, an epic: the anarchist uprising in Ukraine from 1918 to 1921, σε μετάφραση στα αγγλικά του Michel Chrestien, Paris, Belfond, 1972, p. 237).

[23] Ba Jin, "Ariana Volberg," σελ. 158.

[24] F. [Férandel], "Mass Expulsion of libertarian activists", *Le Libertaire*, June 10, 1927.

[25] Επιστολή του Li Yao Tang [Ba Jin] στην Emma Goldman, 5 Ιούλη 1927, *The Emma Goldman Papers*, reel 18, επιστολή Li Tang Yao στον Αλεξάντερ Μπέρκμαν, 18 Ιούλη 1927, *International Institute of Social History, Amsterdam, IISG, Alexander Berkman Papers, General Correspondence*, 47, letter of May 20, 1925.

[26] Shaokelu [Jacques Reclus], "Wo suo renshide Li Yuying xiansheng" (Mr. Li Yuying as I knew), *Zhuanji wenxue* (Biographical Literature), 45, No. 3, 1984, seven. pp. 87-88.

[27] [Georges] Renard, διευθυντής Γενικής Ασφαλείας, γραμματέας του Υπουργείου Εσωτερικών, 10 Οκτωβρίου 1927. (Arch.PPO, BA 1899).

[28] Ο Υπουργός Εσωτερικών (Minister of the Interior to the Prefect of Police, Office, Office 1, 9 January 1928 - Arch. PPO, BA 1899).

[29] Ομάδα Ρώσων Αναρχικών στο Εξωτερικό (Group of Russian Anarchists Abroad), "Reply to the confusionists of anarchism", *Librarie Internationale*, 1927 text republished in Skirda, σελ. 295-311.

[30] Ο Makhno έμεινε στη Γαλλία -παρακολουθούμενος όμως στενά από την Αστυνομία- κατόπιν ενεργειών του Γάλλου αναρχικού Louis Lecoïn. (Louis Lecoïn *De prison en prison*, 1947 Antony, σελ. 176-177).

[31] Angel Pino, "Ba Jin, la France et Chateau-Thierry", in : Ba Jin, un écrivain du peuple au pays de Jean de la Fontaine, Chateau-Thierry, , Musée Jean de la Fontaine Museum, 2009, σελ. 193.

**Το κείμενο αυτό δημοσιεύτηκε αρχικά στο τεύχος 45 του γαλλικού αναρχικού περιοδικού "A Contretemps: Bulletin de Critique Bibliographique (Μάρτης 2013). Αγγλική μετάφραση: Nick Heath. Ελληνική μετάφραση: Ούτε Θεός-Ούτε Αφέντης".*

<https://libcom.org/history/ba-jin-%E2%80%9Carshinov-pla...80%9D>